

ACC. N:R M. 16181: 1-62.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Småland Upptecknare: Anna Ivanberg, Husbvaren
Härad: Diverse Berättare: olika personer; se uppt. bladens
Socken: " Berättarens yrke: baksida!
Uppteckningsår: 1963 Född år i

Skogsskötsel (enskilda skogar) s. 1-62 LUF 122
(foton sid. 35a, 59-62.)

(ny. m. till s. 61)

Obs!

Härader och socknar på baksidan
av uppt.-bladen bör kontrolleras,
eftersom upptecknarens ortsuppgifter
inte alltid stämmer.

Skriv endast på denna sida.

12/11-63

Den egentliga skogen är s. k. utmarken
den finns det dungarna och
hagmarkerna. I Skärstad och
Ölmstad finns det mest av hag-
marker. Olika berättare får tala och
det kommer på sina ställen att bli
en upprepnig av varandras utsagor:

Lvanbug: "De sådde frö till att
börja med på gläntor och på kala
fläckar i skogen. Fröet skaffades genom
hushållnings-sällskapet och skolbarnen
hjälpte till med sådden.

1910 ungefär, planterades Malakulle på
Lyckås. Greven James Hamilton, som ivrade
för skogsvården hade själv granplantering
i parken och en plantering syne i skogen
på en forparaker vid ett ödetorp.

Skogvaktaren gick före och hade plantorna i

en rygg säck och delade ut.

På Sticketösa, ^(början på seklet) var en bergig och sländig kulle, på denna planterades tall. Det var ännu efter första världskriget, då hade greven sålt Lyckås. ⁽¹⁹¹⁷⁾ Och de nya ägarna hade sålt stora mängder massaved ^{i fontopingsposten 11/19 1963 skrev B. J. något om detta.} ifrån 'hullet' som är på en alltihundra hundland. ⁽⁵⁰⁰⁾

Greven brukade ^{läta} gallra ut den grövsta och mogna skogen, men de nya ägarna hoggo rent. Fluggarna, de var ju mana om att tjäna så mycket pengar som möjligt. Skogvaktaren stämpade stockarna i massa vedsfloerna, allt efter som arbetarna fingo betalt för arbetet med dem. En gång fick han se en väldig massa avsågade kullor, ^{vid} grädda under en bergsskrev, som var stämpade. Han höll på att svimma av vrede, då det gick upp att han betalat arbetarna två gånger.

Huillet såg lessamt ut, och godsägarna, ^(aktie-ägarna) ålades av skogsverket att plantera ny skog. Förr litade man alltid på självsådden, men denna ansågs nu ej för rationell. Då det är Kalthuggen, så kommer björken spontant efter granen. Men björken hade ej stort värde mer än till ved. Och barrträden var mer användbara. Då man svedjade granskogen förr, blev det däremot granskog igen, och även på den tiden hade man mer användning för granen. På allra senaste tid har man åter börjat med lövträd igen. De gamla förr, ansåg att vällingen mellan lövträd och barrträd var det bästa för skogen, liksom växelbruk av åkerjorden.

I början på 1900 talet var det allmänt med fröplantning. Och när karlar gingo före och hackade opp en tomt, så gick skolbarnen efter och släppte ner fröet med en tryckspruta.

Ungefär under första världskriget började bönderna anlita sakkunnig hjälp, dels för att ej bli så lurade på "kubiken", men kanske ändå mera för att när virkes-handlarna köpte, högg de utan all försyn den värdefulla skogen och lät bara den sämre, övermogna och undertryckta bli kvar. Den sakkunniga hjälpen gjorde kvärdöm, gallrade, så att vacker skog blev kvar och den sämre togs bort.

Det var skogsvaktare och länsskogsvaktare som stämpelade. Husbehovsveden har alltid skogsägarna stämpelat ut själva. Lärrende-kontrakten står: "främst toppar och vindfäll". Virke till ^{fingvirke} reparationer och nybygge brukade de också syna ut själva. Också oftast, då de själva ev. med sina söner puggar skog till avsalu. Var de helt hänvisade till lejda arbetskraft, lät de

stämpa ut, och om det var större mängd.
Man kan ej skogsägarna ^{själva stämpa och} avverka så stora
områden utan att skogsvårderna kommer och
synas. Över mogen skog har man inte
ansett att den skulle sparas, fast
man har gjort det. Man finns på sina
ställen (i Råby till ⁶⁰ här) skog, som borde varit
avverkad för längesen. Behovet av pengar
har ej varit överhängande. En annan orsak
har varit sländig terräng, berg, mossar,
brist på vägar (en annan ber. talar man om detta)
Ölmsladsborna tyckte att de inte hade någon
skog och nåndes ej ta av den ^{som var}. Köpte
ifrån Haurida, rådda att den egna annars
tog slut. Då skogsv. st. kom i gång upp-
täckte de, att det fanns massor av skog att
sälja. När Ljöberg i Ang. ⁴⁵ här ^{skog} Ölmslad byggde ny
lagård 1910 (en annan ber. säger 1920, men jag anses det är rättast)

köpte han skog på Östanaⁿ och lät såga.

På förtioalet såldes gården för sjuttio fem tusen kr. Där hade förr inte sålts någon skog.

Den nya ägaren sålde gammal skog för sextio tusen kr. (45 ha skog) Storgården har 10 ha skog.

Då de stämplade ut satte skogvaktaren en stämpel på trädet i brösthöjd och en nersvid på stubben (det återkommer jag till). Två förtröende män fick mäta^{med klara}, ^{och dessa var förs av två män är det gån.} och skogvaktaren skrev.

Högg ägaren själv, eller stämplade ut själv, högg han ett hack med en yta i brösthöjd på stammen. ^{bläckning} Man tog den undertryckta skogen till ved. Buskade, eller jålatade, snedde opp tenabbarna till husbehovs ved.

Piset fick rullna mer så att det gödde marken och betet blev bättre. Sådant där kunde backstugubben och de fattiga göra och fick då sin husbehovs ved gratis.

Någon bonde, det är dock undantag, högg bara den rediga skogen, ty, som han sa: ville ej kosta på arbetskraft på dålig skog, räcker alltid i min tid" (Holma, försnäs, 1/300 hundlunds skog)

Främst högg man 'sönade' täd / torra, vissnade) de dugde ej till annat än ved. Till ett vanligt hushåll på landet för, tjugo, trellio hundlunds, (äker) gick det åt en trellio meter ved, förutom knabbar eller grimmaved. Man mätte aldrig den veden. (Det är lite olika vad man anser om den åtgången) Numera har man elplattor, spisar och oljekaminer har blivit populära, där man ej har värmeledning. Har man detta ^{vedspisarna} anser man att det går mera ved åt än för, det blir flera rum som värms upp. I stor orts härkning används vedspisar i köken på landsbygden ännu och elplattor på sommaren. Men matbrödet bakas hemma och det förbrukas ganska

mycken ved till sleppa, en tjugo m. per år
anser berättaren ^{gärna} nu. Här i Heskvarna brukade
man för, till en tvårumslagen het Köpa ungefär
12 meter ved. Där man har kokes gamla Köper
man nu ungefär tre ^{rikligt tillräckligt} m. att handa med.

Där man eldar i kakelugnar till tvårumsl.
med elplatta till sommar matlagning, går
det åt till normal vinkar ungefär nio m. ved.

Berättare Karl Svensson som är en sparsam
och metodisk man, köpte för, till sitt hem,
(en eller tvårummare spelar ingen roll, ty
det ena rummet hade ingen annan funktion
än att ha de snyggaste möblerna; handas beke
och mattor i, användes bara till julbjudning
och blev ^{överflödigt endast vid dessa tillf.} bröllop och begravning.) tio m. ved per år,
björkved köptes ena året, barrved ^(svallar) det andra,
fem meter av varje fick eldas upp årligen.

Det var i underkant, till brödbak, värm och värme.
och dålig bostad.

I uppptecknarens skuga går det åt fem m. per
år, god björkved. (elflåket ersätter den andra veden)

I Romelsjö på Östergården i Öggestorp gick
det på nittiotalen åt, en åtta - tio famnar,
förutom knabbarna och fåraniset och skubbarna,
~~mest gran~~, hälften lövved och barrved (mest
gran av den senare.) Östergården 75 har skog.

Det skulle bli en tjugo fem m. ved och
det beräknar uppptecknaren att det gick
åt i lanthuskällan där uppst. varit
husmor och där det inte fanns annan
värme ^{-källa} än av ved. 22 har skog.

I arrendekontraktet från Öland, Ölmstad, emellan mor
och omtyndig son 1846 står: "Skog och löfvebrätt
får ej huggas utan rydningsmän utsynt det."

Nodig vedbrand skulle hon ha.

Och i kontraktet 1940, kustekors ved, "främst toppen
grenar vindfäll." (Holma försnäs.

1922 är infört i köpekontrakt rörande torpet
Spinkanäs och Lyckås Aktiebolag.

"Högsen ansvarar för återplanterings skyldighet
som kan komma att släggas åsatt av fastighets-
Säljaren garanterar att denna dag, skogsstyrelsen
ej ålagt någon återplanterings skyldighet."

Skogsområde cirka fem hundland blev tilldelat
torpet. Det var förvisso inte av den bästa skogen.

Förut hade torpen Spinkanäs, Högsen och två torp i
Svängers och Skärsta och Skärstatorp, haft sig tilldelade
till bete ett område kallad, Mellan hängsle,
ovanför Hallösa eller 'Halisa', långt uppåt skogen
på Holaveden. Det var så givet långt att gå och
mjölka, först den långa tiden uppåt Skärsta kyrka
och sen uppåt backarna (Skärsta och Skärstatorp lägo
därpå) förbi Lueqvist. Halv fem eller tidigare gingo
torpar härringarna och mjölkade. På söndags morgnarna
då de kommo, drickande med sin mjölka slätt.

kunde det ringa samman i kyrkan.

Sen 1916, då greven sålde Lyckås, har man ej haft djuren slöppe. Skogs marken, som 1922 tilldelades torpen var dåligt bete, men man hade sinkor och ungdjur ^{där} till 1933, då förjorde stängslen bli odugliga och från de f.d. torpen nere i dalen släpptes inga djur dit mera. Årmen några år betades där av djur från närbelägna Skärsta-
torp. Djuren gick över de dåliga stängslen och in på godsets vidsträckt ågor, som ej betades, åt sig fela och blanka (med ågarnas goda minne) och tolererades några år av (godsets ägare, den sätte
^(godsets ägare som var nedd om myrplanteringen) han in djuren och ägaren fick samla dem. Sen dets har ej detta skogsområde betats.

På torpen anlades betesvallar i hagarna mot Hillinge.
på Hellinget, Spinkanäs föst. även bönder i ^(Prästgården där i) Berghem
^(var föst i socknen) och Lekarebo gjorde kulturbeten och slopade skogsbeten. På hagmarkerna över Lilla Lyckås

har det släppts djur ifrån godset till något
är in på förtiotalet och man hade mjölkmaskin
anläggning däroffe i skogsbynet.

Mellan tjugo och trettiotalet slopade godset
betesgången vid Hattösa. Och även godset anlade
stora betesvallar som djuren släpptes på.

Man kunde ju hugga rent och man fick vissa
anslag av staten till odlingen.

Skogsbetet var oflast dåligt, och långt att
gå och se till djuren, gårds gårderna kullnade
mer, för dyrt att sätta upp nya. Dessutom kunde
korna få sommersjuka, man vaccinerade ej då,
man ville ha djuren på nära håll. Var det sen
nyplanterad skog, ville man ej att djuren skulle
förstöra denna. Förresten gick man in för en högre
mjölkavkastning, ofta fick djuren kraftfoder tillskott
även på sommaren, mjölkmaskiner började anskaffas
också på större ställen, man hade börjat hushåll med
tiden.

1921-1922 lades den sista gärdesgården
på Råby (gästgivargården.) alldeles som denna
införl slutade man opp. att ha betesdjur i skogen.
Island kunde grannarna ha ett bättre stängsel.

man var till slut inte så noggrann, djuren gick
på grannens ^{skogar}, som kanske ej hade sina ^{djur} där, eller
gick de ihopp, men var det nyplantering, så
blev det annat. Skogsbetet var ej värt de arbets
krävande stängslen, och nyplanteringen var man rädd om.
När de sålde grandedungar till timmer, klöv
en del skogsägare topparna och använde dessa
till trolar eller fäng, som man också så.

till gärdesgårdarna. Råby 60 har skogsmark.

Upprättnelsen: 1821 beräknades kostnaden för reparation
(ev. nyomläggning) av gärdesgården till 9 örtugor
'høst' eller fannen, samma pris. 1831.

1881 kostade det 10 öre høst och tjugofem öre
för nyomläggning. (Tykewik, Gränna)

1821 fanns på bostället Tykavik vid Bunn,
vid syreförädlning, 3,170 fullgoda stängsel,
och 360 famnar medelmåttiga.

Bostället var då "ett helt till $5/8$ mantal.

1824 har arrendatorn Bohernan lagt
1,994 famnar stängsel. "Väl och fast med
grovfa svedjon gäddad överallt med tvänne
släpfer av eke vid varje par försedd,
utom hjälpsläpfer av gran och en.

allt tillsläppt av herr arrendatorns
egna skogar."

1821 fanns på bostället bara skog till
hägnad.

Ivensson ifrån Järstorp f. 72 ber: "Imina barnaär hade ofta
korra en fjöl, (breda lädeslappar) ner för ögona,
för att de ej skulle se, att hoppa över gårdsgårdarna.
Korra blev dock snart arga och höll på fjölarna, slängde
med huvudena så att fjölarna kom öpp på hornen."...

För sextio år sen kalthöggs den allt för mogna och gamla Prästegårds skogen vid Grönköping på gränsen mot Lyckås skogar. Ett par man gick före och högg rent och gjorde ett bark i jorden. Skolprojekten i elva - 13 års åldern gick efter med en liten ^{huckopruta} kanna med frö, tyckte till en gång eller helst flera, tyckte att det var roligt så fröna sprutade kring: "Ni får bara tycka en gång, hör va jag sagt er, sa skogvaktaren. Ber. anser att hush. sällskapet bestod fröet, men vet ej säkert. Prästegården 45 har skogsmark.

Axel i ^{150 ha skog} Strickelösa sålde för en 4000 kr. till Götaurken och Lilla Edet och pipropsen till England. Han kalthöggs en nio hundland på kländig mark. 1929. Han behövde grengar. Men planterade på nytt med planter som skogsv. abyrslan tillhandahöll. Virket forslades på Vällerna. Litsamt. Bönderna i Myckinge ^{100 ha} högg skog och sålde

1908. Skogsvårdsstyrelsen bringade dem att plantera ny skog och 1912 måste de göra detta. De höll på i tre omgångar. Perstörpa bonnen var plantör, men sen ville inte bönderna betala någon av skogsvårdens plantörer, utan plantade ut själva. en kr. om dagen hade de varena i arbetslön, skolungarna femtio öre. Förstmästaren ville att de skulle plantera längre opp, men Myksinge bonden var trillsk och sa: "Här kommer inte en planta mer." och han tog det området till ångar.

Nu växer där skog ändå på det området. Bönderna tyckte att man gick deras ägande och nyttjande att för nära, att skogsv. var gement kistliga och det var ofta skidigheter på skulet av tjugo och på treliotalei. Nu tycker skogsägarna att skogsvårdarna är hyggliga och tillmötesgående och kunniga.

Först på de senaste tio åren har man i Skärstad
börjat gå med i skogsägareföreningen.

En del av dem, som gick med på
förtio-talet gick ur igen. Annu är det många
som ej är med. Vem som var först? Det har
ej uppt. fått veta. Godsägaren på Lyckås anser
att det inte är säkert att Lyckås ägarna varit
de första medlemmarna. Bönderna var skidiga och
ilskna: "Då så en inte få hugga sej en veapinne
i sin ejna mark, utan de där så lägga
sej i et." (uttalande på trettiotalet) och: "De vill
bara bygga och förtöra pengar. Om de gamla bönder skulle styrelsen bestå
av!"
Evanberg anser bestämt godsägaren vara
den första medlemmen i skogsägareföreningen.
och Rydeting i Hov, ^{inflyttad på trettiotalet} som inrade mycket
för föreningar, medan jordbrukarna i gemmen
var avog mot föreningsliv. inte
femtio proc. är anslutna. Fören. matriklas för kurma ge besked på
detta.

En av orsakerna att man lät skogen stå och bli övermogen var svårigheten att få ut stocken för de stora mossarnas skull, till ett på i

Bergshems prästegård och Råby utmarker. Många vintar frös ej mossarna till, ibland kunde man gå fram och tillbaka på snön så att den skulle frysa till och bilda väg över mossarna. "som det kom en murjel snö" Eller lägga gransis så att det höll uppe. Gläde man överkat, och det inte blev vinter, var det ett bekymmer och de fick 'granda' stockarna, för att den ej skulle blåna och bli förstörd om den låg över ett år. Man gör så fortfarande om det behövs. Man sa' att Iwina skogen inte ens var värd att ta mer en gång, men Lusa-Pelle lyckades. Fick mot förmodan förare ty han betalade bra, hade turen att få kalla vintar och så tog han för säkerhets skull

två avverkningsår.

I Hlov stod skogen tills den blev över-
mogen och ihålig och motade ny skogsväxt,
men bonden behövde ej sälja.

Nemera vill ingen ha övermogen skog.
En annan bonde i Hlov ^{60 år} på holligaleet fick
avverkningsförbud på sin skog. Han
behövde ^{han en socker oppat landet.} bårt sälja. Sålde gården. Den
nya ägaren, som med i skogsägarföreningen,
lät syna och fick utstämplat och sålde
mycken skog. Man sa i bygden: "han var så
god vän med läns-skogvaktaren, att det var
därför" (sådana är Skärstadboarna) Orsaken var
att man fört avverkat vårdslöst och bara tagit
den värdefulla skogen. Nu tog man all den värde-
lösa i stället. I början på förtigaleet anslöt man
sig här och var till föreningen. I socknen var ^(är)
man inte mycket för föreningar, utom de religiösa.

Bonden i Björkeberg ^{100 har skog. Ölmstad.} fick avverkningsförbud
 i tio år, sålades att plantera kalhyggarna.
 Det gjorde han ej, han 'kursade' i stället.
 Den nya bonden fick till sin föga glädje
 fullgöra den ^{planterings-}plikten. 30 talet. <sup>(Emellan hade skogen yttre
50 har tigare skitats av ett bolag)</sup>
 I Trollarp blev det avverkningsförbud.
 Agaren framhöle att han måste ha virke
 till nybyggnader. då de gamla husen var
 bristfälliga. Det lät ju rimligt och han
 fick tillstånd att avverka. Den avverk-
 ningen pågick jämt och husen var som
 de var så länge han bodde där. 30 talet och
 senare. / här på Lyckås är det tvungit med ärlig avverk-
 ning) På Lyckås utmarkes hinner man ej avverka
 så mycket som skogen ^{skogen är indelad i nio skift.} väcker till. och avv. skiftesvis.
 På en del platser eller gårdar ^{låter stämpla, men avverkar när} avverkar man då
 det bär sig, för den stora beskattningens skull.
 (nu på senare tid.) om man ej tvungit vill ha in en kopp
 pengar.

1898 var berättaren och högg skog i Frälse-
gården i Ingeryd. Massaved. Redskap var yxa
stockasåg, bågasåg och barkjörn. (Skrä eller skrä
eller skäljörn.
Kallades nog detta senare redskap) kilor. För längre tid sen
fanns en stockasåg bara i Olmstad, den förvarades
i vapenhuset i kyrkan och man fick låna den
där. (ber. Larsson i Gummeryd, ^{Jön-Likaväls, Gårds} enligt gamle betänksmed) Efter
ber. Karl Svensson f. 72 i Järstorp, var det inte många
i hans barndom, som hade en stockasåg.

Massaveden barkades i allmänhet på våsar, en
fyra ränder i var kub till att börja med.

Sedermest skulle hela kubarna barkas,
numera får man väl lite mer betalt för
den barkade kubben, men maskinerna gör
det arbetet minst lika bra. Kilarna kallades, viggor.
Till mat mitt på dagen hade ber. och hans kamrater
en flaska mjölk, en hålkaka med ost eller fläsk.
I god tid innan måltiden gjordes en eld vid en

par stubbar där man satte flaskorna så att mjölken kunde tina oöpp / inte alls för nära ty vintern var stängd det året. Vällern gick ej öpp för än den sjätte maj.

Klädseln var, stövlar, tjocka stumpor, mållstems byxor med stora lappar fram, även om byxorna var helt nya. Kalsonger av tritka, som vid denna tid började komma på mode och de blev snabbt moderna. Vit skjorta och en s.k. islandstjoja av grått ylle med röda tvärreänder. En väst och en blus över. Rocken var för varm att ha på då man arbetade.

En 'lön mössa' utan brätte av brun persian och så skinnvantar. Gubbar här och var på landsbygden sål och sydde vantar. De var av kalvskinn och med isydd tumme och kostade minst en krona paret. En skoräddare som bodde på Ångs ägor sydde också vantar. Skogs körarna hade

ofla immer vantar av ylle i hands karna.

Man hade också ylle vantar bötade med skinn.

En och annan i Ölmsstad sydde vantar av yllegarn. De blev varma, smidiga och mycket starka. En piga (äldre än ber.) på Norregården sydde en gång ett par sådana till ber. Numera finns ingen som kan sy sådana vantar i denna trakt.

Redskapen fick man hålla i gott skick. Skränta och fila någarna och slipa yxor. Man hade 'amerikanska' yxor, som var skarpa, lätta och smidiga. Allt som var nytt och annorlunda kallades på den tiden för amerikanskt, även om det var svensktillverkat.

Skogs huggarna hade vid stora tillfälle lång väg att gå till jobbet. En av dem bodde framme i Ölmsstad byn. En bodde i Storpärp, en i Prestekvarn En i Spersel eller Ölmsstad södergård. Det var mer än en

halvmil att gå morgnar och kvällar. Förtjänsten kunde gå till en tre kronor om det gick bra.

Det var i skogen ovanför Ingeryds dalen, där det lilla trädrulla låget rullade genom.

Eftersom det är stora stup, måste de rulla stockarna ner för dessa i dalen. Och det var ett 'harrans' slit innan man fick stocken till kanten av stupet. Man hade 'reor' av grane, som man körde under stocken och vätte den framåt i den sländiga bärrängen. Där ibland berger kunde man ej 'snärja' ihop stockarna efter häst ty hästarna kunde ej ta sig fram.

Sen lastades stocken på järnv. vagnarna f. r. b. till Munkesjö.

barnramsar ifrån Värems Eke Pådesjö: Låga, skära, såga, skära fyra stycken om dan. Skär du mer, får du mer.

Skära fort, skära fort, fortare fort, fort och s. v.

Massafabriken vid Myräs, Pappkult på andra sidan
sjön Bunn, sattes igång 1885. På den tiden hade
ej sågverken kommit igång i trakten. Fabriken
köpte opp skog, men det var besvärligt med
frakterna, dyrt att skicka iväg massan och
fabriken upphörde i början på nittiotalet.

Oppå Laurida då det är mycket ~~stora~~ stora
skogar sålde bönderna till fabriken, högg
själva med hjälp av lejt folk.

Just ingen skog såldes dit ifrån Ölmstad
utom ifrån gården Fimmarp, ^{40 har skog} som är belägen
vid gränsen mot Bunn. Bonden där skulle
ända sälja gården och skulle ta vad som
går att ta inman. Det höjgs rent för bra skog, den
fick hela toppar, grenar och ris ligga kvar och
rottna ^{mer} ~~opp~~. Bonden lejde en dräng och ett par bönder ifrån
Ingeryd att köra då sjön var fusen. 1893 såldes
Fimmarp ^{40 har skog}, och skogen till gården var inte mycket att ta då.

Det var bara att slita och gno så att
det blev förtjänst av, men då det var mot
våren och träden savade, har ber. varit med
om att, (som ber. Karl Svensson född i Järstorp,
talat om förut,) 'skifta loss'. Den benämningen
minns dock ej Lvanberg. Man hade de små
kilarna, viggarna, av ek, som var startet
och hårt, satte den i en skära i en stubbe,
drämde till med yran hårt på stubben
så att kilen for i luften, man fävlade om
vems kil som kom högst upp.

Gick man bara på daglön, kunde tiden räcka
till även till lek.

Var ej träden för 'ogavliga' kunde man
hinna med en tjugo, tjugo fem st. per
dag. Var det plats, pållde man i ett och väntade
med kvistningen och tog den sen på
en gång.

Ölmstad socken är den enda i länet som har större åker än skogsareal. För fanns här mycket ek, som bönderna hade föga glädje av, eftersom den var statets. Den skulle till flottan. Från Karlskrona kom 'skrääre' och 'skrädde'ekar. På tre gårdar tillsammans skulle det huggas ett hundra femtio ekar. (J. Gummeryd) Det finns en kulle där de höllo tall med skrääringen, som ännu idag kallas för 'skräärkullen'. Eken användes även till 'drum mor', (landsvägs broar) Ordet, drumma, kan man ännu få höra av de äldre i denna trakt, de yngre vet ej vad det betyder. För att bli kriti ohägnat med ekarna, gick bönderna och högg bort alla småekar. i anvisning för svenska lantmän att uppdraga och sköta Frickhän, 1797 sidan 63. Klandrar prostens Magnus Hjortsberg, bönderna för deras sköflande av det ädla trädet, eken.

Ekens väste långt ner i dalen i Skärstod där riksettan går genom, där det nu är bördiga åkrar tillhörande Råby gårdarna. de gamla berättade för, hur de fick slita med ekestubbar och rötter, som fanns kvar i jorden, då de bearbetade åkrarna, men det är mycket längesen. På Råby finns golvplankor kvar av ofantliga dimensioner.

Vid sågen på Lyckås i början på seklet. En statue där hette Danjel, han var och arbetade vid sågen. En gång stod han i vägen för stockarna som rullades neråt. Man skrek åt honom: "Spring, nu kommer stocken!" "Nja, låt dom bara komma, för här har de en redi stult," satte fram benet, stocken kom och krossade foten.

Den historien berättas ännu av många i Skärstod och även av Karl Svensson f. 72. Hultsarna.

(På Råby finns en unik gammal svarvestol.)

I slutet på artonhundratalet, högg bonden på sin gård i Gummeryd, en ek. körde den en natt in till Jönköping. Han åkte vägen om Vättersmålen genom Lillinge by och ner till riksvägen vid Lwänger. Fem kronor fick han för eken och han var så hjärtans glad och tyckte att han fått bra betalt för den resan.

För längre tid tillbaka var det bara en stockasåg i Ölmstad, som lånades ut till sockenborna och den förvarades i kyrkan. Det var en gammal man som kallades för Sven Likaröl ifrån Gummeryd talat om för berättarens far.

För längre tid sen högg bönderna som de tyckte.

Då vinkeshandlarna kommo på nittiotalet och köpte på rot, gick de upp på en kulle, köpte ett område de såg ut över på måfå, lät hugga bort den allra bästa, lät skräpet stå.

Med tiden gick det upp för bönderna, att de blivit lurade.

Man började anlita skogvaktare ifrån länet, eller
förstmästaren som man också kallade dem.

Stämplade, skrev och beräknade ^{mätte med klave.}, som ber. Lvanberg bestämde,
Var det sämre häd som skulle bli ved av,
slog de en stämpel till ett par decimeter
under den andra stämpeln ^{eller:}. Skogvaktaren:
"Bläcka till den dära, den får va till ved."

Då högg en ramsa av barken, med gran raket
mer på stammen. För då man högg mer några
häd bara smedde man med detsamma opp
grenarna, och lade hop knabbarna till ved
riset skulle på utmarken, ligga och rullna
och förbättra skogsbetet. (Skogshandl. Gustav; hekanbo 'blekade'
alltid)
Man högg skogs. så att man alltid hade
'gångvirke' till reparationer, nya tilde, vedstap
och sådant, sticketake, gårdsgårdar och naturligt-
vis 'illebrand'. Många bönder föredrog att köpa även
om de hade skog. Man köpte mycket ifrån i synnerhet

Glaserida socken och Vineda, ifrån Ryggskell köptes
'förbröten'. Men vid första världskriget 1917, tog
Rognall i Långeberg ^{15 har skog} den fina, vackra timmerstogen
och högg upp till ved och sålde. Skulle
de sälja för, tog de oflast den allra bästa
och närmast tillgängliga stogen och sålde.
Lät skräpet stå kvar, som ju inte var lönt
att kosta arbete på.

Pengastorika 'gubbar', som hade lite veti, under första
världskriget, köpte och skövade och lurades.

Skogsv. styrelsen trädde i aktion och bönderna
började anlita sakkunnig hjälp till stämpling.
Det fanns bönder, som ej ville ha hjälp, men
gallrade själva ut skogen på en exemplariskt sätt.
Då skogsv. st. synade avverkningsarna hos till ex. Låven
i Råvinge ^{270 har skog} på hugofallet, lovordade den ~~den~~ fina avverk-
ningen. 1910 blev 'Knektens' (öknamn) son i Gunneryd
anmäld (förmodligen av illvilliga bybor) för att

han ej skölle sin skog, arverkade för lite.
Det blev syn! Det var forstnästare Ek ifrån
Eksjö som synade. Det blev ingen anmärkning
han tyckte att skogen var utmärkt skött,
ty Gummerydsbonden ^{hade} utdiket ^{mossarna} ~~en moss~~ i skogen
och på dessa mossar, som förut var ofruktbara,
hade börjat växa en ung fin gran skog,
självplanterad. Gården har ringa skogsareal.
I början på nittontusendatalet började de med
den s. k. dimensionshuggningen i skogarna.
D. v. s. de tog allt som var grövre än sex tum.
och så lämnade man den dåliga, skadade
och undertryckta skogen kvar. I Björkeberg
renhögs på tjugotalet på detta sätt. Ytterligare
gallering gjordes (bonden behövde grengar) Skogen såg
bedrövlig ut. (alla berättare nämner skogen i Björkeberg)
Skogsv. st. ålade bonden på trettiotalet att plantera (som
nämns på annat ställe) Björkeberg 100 har skog.

I Ölvestad var Örn skog den första som frivilligt planterade ^{mindre skogareal} ^{15 ha} Kalkhyggarna i Gummeryd. Det var 1914. Ek ifrån Eksjö (lämskogvetare) var och anvisade. Fröet anskaffades genom skogs.v. st. och köptes ifrån Tyskland. Annu lär granplanter köpas därifrån och omskola här. Tallefröet som sättes på de lättare jordarna var ofta av en dålig kvalitet. Därför så man tog kottar ifrån låga träd. Det blev dålig skog efter detta frö. Jordmånen, som i regel är moränlera är för 'klök' för tallen, som bättre passar på mori. Det är odugligt med frösädd även för att den frodiga vegetationen får överhand och förkväver de små plantorna. Det är annorlunda med sjålsädd för graner, (berättas om skydds träd och sådant som upptecknaren förbigår) De gamla gillade bara sjålsädd, därför så den bildade skog av en ypperlig kvalitet. Men lutar man på sjålsädd, blir skogen förändrad, det ansåg de gamla för bra, men

man har dock haft större användning för barrskogen. Till gårdslen behövdes långa, starka dungar och det gick mycket åt på den tid man betade utmarkerna.

(Skolbarnen hjälpte till med försätningen.)
Man kunde köpa skog billigt, billigt. Många bönder i Ölmstad köpte till och med veden ifrån grannsocknarna fast man hade mycket skog på den egna gården. (Storgården, Långeberg, Ang.)
På tjugotalet köpte man i Ang virke till ladugårdsbygget ifrån Östana. Bönderna ville ha beteshagar till sina djur och tyckte att skogen egentligen var en nackdel. Men ändå sparade man denna tills den stod och var för gammal.
Man övervakade då gräsningsbehov instälde sig eller vid nybygge. Det kunde vara tio år och mycket mera mellan övervakningarna, och de ^{emellan} ~~men~~ kan man säga att vedövervakningen var

hundra proc. av avverkningen.
För tog man de bästa träden till avsalu, såga även denna
besättning. Utsynningen kallades ^{var}bläckning^{metoden}. Numera
kallas det snickningsmetoden, man hugger rent
stubb och stubb och planteras nytt. Skapas rent.
På trettio fjortio talet har man mera allmänt
börjat betesfeda skogarna. Dessutom är i stort
sett gårds gårdarna förfallna och odugliga
som skydd.

Det var oftast mycket svårt att frakta bort stockarna,
då det för ej fanns vägar som man har nu.
På Sjöberget vid Vättern fick man bygga rämnor
en femtio, sextio m. långa. Stocken släpades
dit och släpptes ner, mycket timmer blev
sönderslaget. Sedan kördes det ut till Gunneryds
bygg, därifrån fraktades det på vedskutor över
Vättern till Jönköping. Då var det mycket beträffande
att svedja skogen. På 1850 talet levde Isak Lön

M. 16181 : 35a

Landskap: Småland Berättare: Gustav Larsson
Härad: Vista Berättarens yrke: Lantbrukare
Socken: Ölmstad Berättarens adress: Gunneryd, Ljeksås - Gård
Uppteckningsår: 1963 Född år 1908 i Gunneryd, Ölmstad
Upptecknare: Anna Svanberg Smedbygg. 9 Huskvarna

Gunneryds brygga, sommaren 1948

Inlämn. av fru Anna Svanberg, Huskvarna, år 1963

i Tokeryd, han var lite originell och byborna
flinade lite åt honom. Han hade ett litet torp och
han brukade säga: "Om jag så inte hugger mer än
ett fjog enebuske så pvedjar jag, och så
lite pråg så betalar det sig."

Isak Lrne trodde inte på dynamiten, som då
hade kommit i ropet. "De är lögn, ni så få se,"
sa han, lade en portion dynamit på stället, slog
till så att släggan for igenom taket.

Utgifter för skogsprodukter: enligt förmyndarsräkning
för Peter Jonasson i Huseberg i Ölmstad 1865.

Betalt till Maria Larsdotter i Halland för två lågter timmer
34 kr. 2 mån. fem dagars ränta 37 öre.

för plantor och bräder till Carl Peters i Fimmeryd
18 R.m. 4. till Carl i Haurida 5 riksmunt.

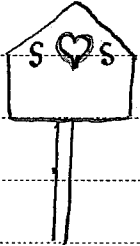
9 tolfte bräder ifrån Östana 18 riksmunt.

en stuge byggd upp huggning 61,50. En halv
kanna brännvin till timringar 80 - timmer till int. 3.

berättare Landin: Plantörerna var anställda hos
hushållnings-sällskapen. Det gick fortare och
säkrare att plantera, än att lita på fröträden.
Dessa högg ner efter vissa år, då beståndet kommit
i gång. Men, som sagts, det ville bli björkskog, st.
f. gran, eller blandad skog. Lärke-träd har planterats
här och var i Hillinge skogarna / Vikten Nilssons
(har planterade sådana) V.M. är nu 86 år. (mest hagmarker)

Den planterade skogen blir inte av den goda
kvalite, som den själosädda. Det vill gärna
bli 'kvall' på tallen, alltså pultster. Det vill
bli tungt, ogästligt att säga, bli fjurr i den,
så att den klämmer klingan.

Skinnbergs gubben bodde i Sticke lösa, han
kunde allt, han kunde kolla / tyvärr blev
berättelsen avbruten av besökande) - Skogsv. st.
anordnar en gång om året demonstrations dagar i Skärstad
på 'allmänningen' sedan mitten av trettiotalet / (Mewling är
chef)

Skogsvårdsstyrelsens skylt, vilken uppt. hittade
i Angerds hestra skogen, nedväst och rostig.

Det är två spontana, motsägande utsagor
man får av de gamla berättarna:

"Skogen var värde lös, den var platt intet,
bara till förfång. ."

Och: "Han var rädd om skogen som
sitt öga, han nämdes inte ha se den,
han köpte hellre. Grenar och ibland
även stubbar sneddes bryr om sorgs
fullt till huskälls ved."

"Grenar, ja hela toppar fick ligga och rulla ner."

Nästa berättare har inte arbetat så mycket
med skogen, men hans syn punkter och
minnen får komma med ändå.

De kalhuggna fällorna fick stå som de var,

år ut och år in, med riset liggande, ~~Var~~
det dungrar kunde hela topparna ligga där.
Till slut växte det ändå ny skog igen, utan plan
Ungefär 1900 sålde 'Glansen' den stora, grova, mogna ^{terling.}
fina tallestogen i Alqutsrydmon, skog som bara
fått stå och växa, till S.T.A.B. Det högs rent
hela skogen så när som några frötallar,
eller sämre bräd, som man ej ansåg lönt
att hugga. Någon ny skog planterades ej då.
Men på 1920 talet måste de plantera. (uppt. finns
årtalen tvivelaktiga) Förr fingo, i ber. barndom, torparna
på Byggei, Mon, Lestugan, Bommen, Svarttröddjan,
Fällera, hade sina kor på bete i Alqutsrydmon,
även stutar ifrån Mon gick där.
I Lestövan hade de tre kor och ett par stutar,
ett par kor bara på de andra torpen.
Det var dåligt bete, men korna gav sig ut på mossarna
och åt sig mätta där. Torparkärningarna gick där

och boade på 'Kofarnen' och 'Kolilla'. Inget visste
korna väl var de hörde hemma och brukade
stå vid gapet. De blev lite omgyslade med
salt, mjöl, salt sill rens och var det dåligt
väder tog man hem korna. Vid åker skiftet
slutade man med att ha djur i Åguts rydmon.
På Dröskult^{140 har skog} fick torparkon i från torpet Skogen,
(där berättaren är född) beta skogen. Herrgårdens
kor gick i Hågnen, där det var ängsmark
med björkar.

När Munksjö och Vaggeryd sålde igång blev
det fart på skogs försäljningen. I ber. barnaår
såldes inte mycket skog, det var lite svarre-
stock till gamle fabriken. (Tändst.a.b.) Skogen
fick stå, man tog till husbehov bara.

Skogen på Björne^{50 har} berg) var grov och jämn,
och fir som den varit svarvad. Ber. har i
yngre år, ofta sett stora tallefällor i skogen, fläckvis

med stor skog runtomkring, till ex. fall-
fällan i Brankeryd. Dessa fläckar med ung
skog har en gång varit oppodlade torpar-
äkrar, som självsått sig.

Bengsa-Pelle på Drottningstorp i Flabo hade
en vacker, redig skog, som han knappast nådes
fa av. "Han var rädd om skogen, som sitt
öga". Skogen skulle stå kvar. När de
gamla husen började bli smeta och lutande
så att endast gylastern höll den uppe,
funderade bonnen, (grunnade) på att bygga om,
och då behövdes skogen. Eller det kunde bli
ett vär. Då kunde man sälja svarvestock
lite ved gick alltid att sälja i fontköping.

Man säger ju, att bönderna i Småland klör sig, bara
de ha skog att lägga på åkern.

I Drottningstorp på höstarna var bonden eller sonen och
drängarna på loen och tröskade, sen var det lagården

och fukosten och sen gick de till skogen
och snedde in under träden, plätade, kallades det
eller 'buskade' så att det blev lite luftigare.

På 'Pella intag'. Vid jultiden fick de med
sig en fjärding rikkbröd (1/4 hålkaka) inget smör,
pålägg eller dricka till. "Vi gå la hem då vi bli hungriga
sa bonnen. Var det kallt, hade man två par
byxor, men annars bara ett par med stora 'fötter'
över knäna, inga kalsonger. Vit linne skjorta,
en undertöja, gul eller gråvit, av hemvävt
halvylletyg. ganska tunt, även moran och barnen
hade sådana. Urringring så att huvudet kom
igenom, kantade med röda band. Raka ärmar
med rödkantade sprund och ett par knappor
öppat i sprundet. En väst som knäpptes
ända upp i kalsen. Stickade lösa ullmuddar
om handlederna. Våsten var rak utan spännen.
Stickade ullgarns selor eller hängslen, korsade i

ryggen, ett knapphål i skroppen, som knäpptes
i bytan. Stickade ullvantar med 'boller',

yllestrumpor som gick till knäna, läder stövlar,
en ganska kort rock av vadmal, som var
fordrad med 'Kasinet'. En 'lönsmössa'

Brun svart utan skärm, de äldre hade oftast
bräm omkring ^{mossan} denna. Bonden, sonen och
drängen var lika klädda.

I Skymningen gick vi hem, vid fem, sex tiden
till sillen och potatisen och la gården.

Vid åttatiden frågar moran: "Vill I ha nån gröt
i kväll?" "Nej, sa bonnen, ja e inte hungrig, vi åt
ju myssens." Och vare sig den egna förskitna sonen
eller den unge drängen fick kvällsmat, som
sparades in. ev. kokades blandkaffe eller rågkaff
senare, som dracks utan tillhugg."

I Drottningstorp hade man de små röda korna som
kallades för den svenska rasen, en tolv femton gård

tiden och de betade skogen s. k. utägan.

På mindre lantbruk betade man denna länga efter att man skutat med det på de större gårdarna. På Björneberg var skogsbetet för torpar korna medan herrgårdskorna betade på ängarna och vallarna.

När Bengsa - Pelle syntes ut skog, gick han med en yxa och 'böskade' på stammarna, lpsnade. Om det lät ihåligt så var de 'sönade' eller torra. Dessa högs opp till ved.

Det kunde bli ett tjog famnar ved att sålja per år. alltså sex kvarter ved.

De flodades på en öppen plats i skogen.

Sen köides de till stan om lördagarna på en 'hockneshäck', även på ons dagar.

Han fick tre och femtio för en lass på vedtorget i förköping. Sen köpte han kaffe och socker m. m. hem igen, men helst skulle det bli en slant över

Da Benga - Pelle åkte till Jkp. för att avyttra
sin ved eller med svarvestock till garnle fabriken.
Han tog alltid den 'hjulniga' stulen. På vintern da,
använde Pelle kalsonger av sämskeskinn, eller av berett
fårskinn. De var knäppa i en rad fram. Knäshumpor med
handvävda band om. Under tröjan, som knäppes ända
ner, gick långt ner över höften. Låmna byxor av
vadmal. En stor 'bonna kappa' med spärp
om livet. 'Loamossa'.

Under tröjan knäppes med bentknappar.

Kalsongerna tvättades aldrig.

Pelle var född omkring 1820.

Allt sto en kälke, släde eller 'dröj' (kälke)
kallades, 'slna' i Kabo, Bankeryd.

Han Ho härad kom mycket väl till Jkp. Blev de inte av med
den lades den vid Galgen, där en kätting hade hand om den.
Freelsa-Jon i Bet var den enda på alltid därifrån, som hade häst.

Husa - Pelle, honom kände alla. Han var född 1864. Jobbade som bas på Huskvarna Vapenfabrik, i början på ceket. Nitisk för fabrikens räkning satte han ner priset för 'styckena' för arbetarna, som blev rasande, bar ut honom ifrån 'smärglen' satte honom i en källa och tipsade honom ut vid vägg. Efteråt, om några år så han, att det var den lyckligaste resa han gjort i sitt liv.

Ännu kan man få höra det står som bildades efter honom, liksom slutet i en epok: "Men så dog Pelle." Det betyder att stora drömmar ej gick i uppfyllelse.

Husa - Pelle vågade sig ej 'in' igen på fabriken. Han börjar köpa nytt skog. Vapenfabriken 'höll' honom om ryggen. Fabriken behövde stora mängder sånar. I Vireda vid Bunn, Haurida, hela vagns laster som forslades på 'lilla banan' till Jönköping och Huskvarna.

I Öggestorp vid Sjöred. Det blev fällor på många, många hundland. Så var det runt omkring i trakten. Ingen brydde sig om att plantera ny skog. Man köpte på rot, gick upp på en höjd, köpte på in höft.

På Ulfsnäs såldes en massa skog man behövde pengar. Men där var ju också en massa skog.

En gammal rättare, Andersson, (början på nittioalet)
stämplade ut det som skulle huggas. Främst var det svarvstock som såldes till S.T.A.B och massa ved, ^{till Munksjö} men det gick även mycket virke åt för herrgårdens behov. Reparationer dyngbackar och dylikt. Och maststänger högs till varven. Änne fanns mycket lite av på den tiden på Ulfsnäs. Rättaren hade en p. k. 'tecksla' med egg i ena ^{stämpelyxa} änden och hammare med stämpel i andra. (Piffor) och ett halv- alns långt skaft. Höggen skära, en tre dem.

rakt ner på stammen, vände och slog
numret in. och så nere vid på stubben.
Dei var tre extra huggare ifrån Hjälmseryd,
Hjälmeboar. De bodde gratis i den gamla
Hökbostövan. Kommo en tid före julen och
stannade hela vintern. De var mycket
skickliga skogsarbetare, men de arbetade
inte alla dagar. De ville gärna styrka
sig med spriten tills de blev för svaga
att gå i skogen dagen efter. Då eldade
de utav husan i den jättestora öppna spisen
och satte och sköt med sina revolverar
rakt in i glöden, så att bränderna flög
omkring. Torparna gingo också och högg
i skogen. De tog dei med ro. Ibland var dei
även fyra drängar med och fälde.
Men drängarna 'smörde' i hop stocken för dei
mesta till en öppen plats. Rättelse:

Isbland var det fyra drängar ^{som fällde} och två som
snärjde ihop stocken till en öppen plats.

De hade otar som dragdjur. Dessa blev så
lana och slöa av kringörandet bland
ris och stubbar i skogen om vintern
att de på våarna föllo omkull på gårderna.

Fäst de repade sig igen då de gått ut,
lösa på grönbetena. Då dagen var slut
skulle det vara ~~hem~~ lass också, som
sedan skulle till sågen och användas
till hemma bruk.

Sen skulle 'otare och stallare' alltså stat-
kävorna / statarna / köra ut det hopsnärda
virket till lastplatsen. där det var torpare
som lastade det på järnvägsvagnarna.

De hade så oömkeligt lite betalt för detta tunga
arbete att de till slut stannade hemma och
kammarherren var tvingad till att ge dem lite mera.

ACC. N:R M. 16181:50.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De rellade fram stocken med hjälp av slator
satte rep om dem och hände opp dem och
fyra st. järnvägsagnar skulle vara klara
på förmiddagen.

På Östergården^{75 har idag.} i Romelsjö som var en halft
hemman, hade de enligt kontrakt lövskat
till fären. (arrendegård till Ulfsnäs)

Arrendatorn gav trehundra kr. i arrende.

Ytörjan på aug. sågade man ner björke och
asparna. bonden sågade ut själva. Asp.
i synnerhet var begärligt för fären. Så snart
dessa hörd någon ta i dörrer blev det en bråkande.
Då tog man kärven som man alltid hade
liggande vid färahussdörrer och slängde in
till dem, och sen höll de tyst. På kvällen
tog man kärven i häften med sig till brängham-
nen och tände brasan i. av de fällda björkarna
högg man riset till kärvar, lövkästar, patte

den opp mot björk och aspstammarna för
att torka. Sen kördes de hem och lades
på drevhusrörret där det var luftigt.

Sen högs det upp lövved, efter färaviset,
av stammarna. Det blev tolv famnar årligen
(sex kvarter) den lades vid vagn bodväggen
där 'simsen' gick ut så långt att den skyddade
mot väta. Veden kördes till Tenhult och
sen på järnväg till Jkp. På körlasset tog
man ungefär en famn ved. Bonden fick tolv
kr. famnen för lövveden. åtta kr. kostade
barr veden (början på nittiotalet.) Framåt
hösten smeddes 'knabbarna' opp och
användes som huskällsved.

I Bankeryd ungefär 1884-85 på gården Eigerud
betalades ber. Karl Svenssons far ällio öre famnen
ved i arbetslön, han hade sina pojkar med, som hjälpte till
att floda den.

Trädfällning.

Man tillar efter först vilket håll trädet faller lämpligast, åt den sidan hugges ett hack, fälleblek eller fällejack, för att inte det skall bli en flåka på stammen då trädet faller.

På motsatta sidan börjar man såga. För var det grova enebågar på den breda stockasågen, och man kunde få såga långt in i stammen ^{nu är sågbladen nyare och skidigare,} innan man kunde sätta in den lilla kilen, vigen, av trä, sen hade man ^{av}järn och nu finns av plast, dessa senare tycker man ej är så bra. Det kanske ej gick att få in kilen, när det klämde sågen, då fick sattes en slana opp åt en gren i trädet och i marken, så att det spände och bladet fick ^{sväng} rum. Den kvistades och toppades trädet efter fallet. Ju mindre skränk det var på sågbladet ju mer klämde det. Med en skränktång ^{regl.} delade.

Var det kraftigt träd fick man undan
för undan sätta kilar, längre eller grövre,
när den lilla kilen var otillräcklig.

När timmer stockarna kapades av användes
även den lilla kilen.

Då man skrädde, användes ibland en
lite grövre yxa, kvallyx, samt bilen.

Många bondesöner arbetade på sommaren
med lantbruk, ankingen i hemmet eller
som sommardrängar och på vintern

tog de sig åt skogsbygg. Men även
andra 'lösa' arbetare, dagkarlar, arbetade med
bygg. Småbönderna tog sig åt körningen av stockarna.
På vintern, när stubben var frusen, roade man sig
med 'ryssaskott', sköt ryssar, med den lilla
träkilen. Högga en skära i stubben, "dränke
till på stubben lite smet^{oppst}, och då blev det
fart på den." Man tävlade vem som fick kilen högst opp.

ACC. N:R M.16181:54.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Namnet på den lekens vet ej berättaren, men
hans tjugosettårige son, som ofta ^{som barn} var med
sin gamle morfader, torparen i Mark,
Marbäckes socken, och morfadern, fast han
var gammal, sköt ryssa skoll för att visa
döcker ^{och han sa det mynnigt.} sonen. Berättaren har dock ofta
i skogarna kring Frimmaröd under
vinklarna, vid den lilla matrasten kring
elden i skogen, roat sej och sina
jobbar kompisar med denna skogslek.

ACC. N:R M. 16181:55

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En karl hackade opp ett fyrkantigt hål.
en annan gjorde hål med spillet, den
stålskodda ginnen eller skaflet. Barnen
hade en planter ginne som de stack ner
och satte plantan omedelbart.

Vid fröplanter^{sättning}ing, hackade de med slåhackan,
släppte ner fröet, vände på hackan
och krallade till med de fyra ginnarna
på denna och så plattade man till jorden
ett par tag med foten.

ACC. N:R M. 16181:56.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vedåka till torparna.

Torparna hade fört gält och riöt i hop i högar,
vindfäll och 'sönade' träd och knabbar.

Det fanns alltid gott om sådant och drängarna
på Ulfsnäs eller bönderna på arrende gårdarna
körde hem det. Hos Johan i Stenbagen var
det fem bönder, som körde och stora lass flev
det "och mycket brännvin fick vi och kaffe
och kakor".

I skogen hade de spännhake s.k. lathund,
(I Munsborgs län så man 'måäten'), vid köningen.

Den kallades också wrele eller som
den heter, björnhake. Före fick man nöja
sig med att ^{pröva ihop} lasta ^{kedjan} med en stark träpinne
x Björnhaken, ^{låsekedja kallade man den ibland} är en god tillgång för skogs-
köresen. På backiga vägar och planter på
som maren användes hjulsten, ^{stereopeng} på vinkarna
vid före hade man 'meakedjan', som de
'musslade' ihop och på en träkil att sätta
ihop länken med.

Samt en bågasåg
Stockasåg, yxa och kilas till bädffällningen

Vid planteringen. Frökanna, korpbacka, spadar,
flåhacka kombinerad med grep. Spett, planter-
pinne.

x Det var visst medkedjan de kallade
för låsekedja.

Sug 122

Bostället Tykavik vid Bumm. var 1832
fem åttondels mantal. Arrendet för detta
var årligen i spannmål, 10 tumor, kvegar
och en åttondels kappor, hälften råg och
hälften korn. eller också betalas ^{årlig} märkegång
samt ett hundra trellioke riksdaler
sexton skillingar Banco Specie att betalas
den 14 mars. /martii/
allt svedjande av skogen förbjödes. men nödig byggnad,
gårdsläpång, stö och vedbrand, fiske och jordbruks-
redskap får av boställets skog nyttjas.

3/12-63

Skogen skall vidare skötas enligt den, ännu
inte av trycket utkommande Skogs bok, beskrivne
nya Skogs hus hållningsrätt, för medelst viss
årlig Frakt huggning S!! vid äventyr för
undersåttens bästa därav arrende kontraktet förverkas.
/se arrende kontrakt 1835) Lvin fick ej släppas på ängarna.

Småland
Västtra län.
Skärstads sm.
Lyckås

M. 16181: 59.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Skogsplantering vid Lyckås "hultet"
omkr. år 1918.

Vid Lyckås såg , 1923-1924

Inlämn. av fru Anna Svanberg, Huskvarna, år 1963

M. 16181:60.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Nutida redskap för skogsplanteringen
på Lyckås.

Inlämn. av fru Anna Svanberg, Huskvarna, år 1963

Småland
Västmanland.
Skärstads sm.

M. 16181 : 61.
FOLKLIVSARKIVET
LUND

Lekarebosågen och August på Mossen och två bröder
till honom. I början på tjugotalet.

neg. nr. X: 2 : 28 : 11

Inlämn. av fru Anna Svanberg, Huskvarna, år 1963

Småland
Huskvarna

M. 16181 : 62
FOLKLIVSARKIVET
LUND

Upptecknarens husbehovsved.

Inlämn. av fru Anna Svanberg, Huskvarna, år 1963.